

ТЕСТИ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЛЕКЦІЙ
ДО ТЕМИ «СОЦІАЛЬНА СУТНІСТЬ ШЛЮБУ ТА РОДИНИ»

Виконайте дію співвіднесення.

а) моногамія;	1. заборона кровозміщення;
б) ендогамія;	2. стосунки, засновані на високому положенні жінок у суспільстві;
в) пуналуальна родина;	3. орієнтація на стосунки з єдиним партнером;
г) поліандрія;	4. шлюб однієї жінки з кількома чоловіками;
д) нуклеарна родина;	5. родина, що складається з двох поколінь;
е) гетеризм;	6. вільні зв'язки в межах роду;
ж) інцест;	7. груповий шлюб, що охоплює братів з їх жінками та групу сестер з їх чоловіками.

ДО ТЕМИ «ДИНАМІКА СІМЕЙНИХ СТОСУНКІВ»

Правильно чи неправильно?

1. Згідно з теорією компліментарних потреб Р. Уінча, пару створюють люди, які мають схожу структуру та ієрархію потреб.
2. За трьохкомпонентною теорією Роберта Стернберга, три елементи любові – це взаємопідтримка, близькість та партнерські стосунки.
3. Р. Стернберг стверджував, що близькість (симпатія) – найважливіша складова любові.
4. У теорії любові Р. Стернберга обов'язки є меншим за значенням компонентом, ніж близькість та пристрасть.
5. За Р. Стернбергом, ідеальна любов – це однаково високі показники за пристрастю, близькістю та обов'язком.
6. Рівна вираженість компонентів «інтимність» та «обов'язок» за трьохкомпонентною теорією Роберта Стернберга утворює так звану романтичну любов.
7. Відсутність виражених компонентів «близькість» та «обов'язок» при

високих показниках за «пристрастю», згідно з Р. Стернбергом, утворюють так звану любов з першого погляду.

Оберіть правильну відповідь.

1. За останніми дослідженнями, для утворення пари друзів або партнерів важливими є:
 - а) територіальна близькість партнерів;
 - б) якомога більша різниця з фізичних характеристик;
 - в) відмінності у системі цінностей партнерів;
 - г) усі відповіді правильні.
2. До сприятливих дошлюбних факторів відносять такі:
 - а) випадковий характер знайомства;
 - б) соціокультурна несумісність;
 - в) романтична ідеалізація партнера;
 - г) компліментарні стосунки, що копіюють стосунки сіблінгів партнерів.
3. До несприятливих дошлюбних факторів відносять такі:
 - а) негативне, індивергентне або амбівалентне перше враження по партнера;
 - б) період дошлюбних стосунків більше 6 місяців, але менше 3 років;
 - в) обмірковування шлюбної пропозиції у строк менше 2 тижнів;
 - г) наявність позитивного прикладу шлюбних стосунків з боку батьків партнерів.
4. До функцій дошлюбного періоду НЕ відноситься така:
 - а) накопичення сумісного досвіду стосунків;
 - б) зміна закладених батьками партнерів сценаріїв сімейного життя;
 - в) прояснення цінностей, очікувань, рольових настанов та сценаріїв партнерів;
 - г) проектування сімейного життя.

ДО ТЕМИ «РОЗЛУЧЕННЯ»

Правильно чи неправильно?

1. Коли відбувається розлучення, часто останні місяці проходять нещасливо і дуже напружено.
2. Жінки частіше демонструють незадоволеність шлюбними стосунками і виступають ініціаторами розлучення.
3. Переживання розлучення може ускладнюватись його сприйняттям як особистої поразки.
4. У довгостроковій перспективі чоловіки переживають розлучення складніше.
5. Повторний шлюб, у середньому, укладається в період 5-7 років після розриву попереднього.
6. Досить часто спостерігається явище, коли під час або після розлучення мати або батько відчують неспроможність надати дитині тепло та потрібний контроль, є неуважними, мало спілкуються з дитиною, непослідовні, байдужі.
7. Прагнення батька й матері прийняти на себе та виконувати ті ж ролі, які вони виконували у попередніх шлюбах, у новоствореному подружжі, – ключ до добробуту та благополуччя у нових родин.
8. Як правило, у відтворених родин діти вдівців відчують себе більш втішно і задоволено, ніж діти розлучених.

Оберіть правильне твердження.

1. До причин розлучення НЕ відноситься така:
 - а) помилкові та нереалістичні очікування партнерів один від одного;
 - б) стабільність шлюбу: коли діти залишають родину, їх батьків може вже нічого не поєднувати;
 - в) розвиток членів родини, вектори якого можуть не співпадати;
 - г) занадто ранній вік одруження, коли основною причиною укладання шлюбу є набуття свободи від батьківських сімей.
2. Оберіть типи проблем, які може принести подружжю розлучення:

- а) емоційні, фінансові, проблеми побутового плану;
- б) когнітивні, демографічні;
- в) психіатричні, психологічні, психічні;
- г) гендерні, соматичні, адитивні.

3. Яке з тверджень неправильно описує переживання дитини у зв'язку з розлученням батьків?

- а) для дітей розлучення батьків, найчастіше, – суцільна несподіванка;
- б) притаманними дитині почуттями є страх, тривога, невизначеність, безпорадність;
- в) наслідками переживань дитини можуть бути розгубленість, регрес або навіть хвороба;
- г) дитина може відчувати себе об'єктом маніпуляцій, адже може опинитись у центрі боротьби між батьками, які навіть спонукатимуть її прийняти чиюсь сторону.

4. Серед перелічених далі, оберіть твердження, що не є міфом стосовно шлюбу.

- а) якщо ми кохаємо один одного, все налагодиться;
- б) спочатку завжди думай про іншу людину;
- в) у стосунках важливо наголошувати як на позитивних сторонах, так і обговорювати те, що не подобається;
- г) важливо розглядати себе, в першу чергу, як елемент пари, а вже потім – як індивідуума.

5. Серед перелічених далі, оберіть твердження, що не є міфом стосовно розлучення.

- а) розлучення не обов'язково робить людину нещасливою;
- б) все моє – твоє;
- в) те, що краще для нас – руйнівне для наших дітей;
- г) якщо ми більше не любимо один одного, то більше тут нічого зробити не можна.

6. Серед перелічених далі, оберіть твердження, що не є міфом стосовно

повторного шлюбу.

- а) шлюб робить людей щасливішими, ніж вони були раніше;
- б) цього разу все буде гаразд, адже ми все будемо робити правильно;
- в) якщо щось не вдається, варто подумати про те, що не вийшло минулого разу, та постаратись, щоб це не відбулось знову;
- г) моє – це моє, твоє – це твоє, і є ще щось наше, спільне.

ДО ТЕМИ «ОСНОВИ БАТЬКІВСТВА. ТЕОРІЯ ПРИВ'ЯЗАНOSTІ ДЖОНА БОУЛБІ»

Оберіть правильну відповідь.

1. Згідно з результатами Мері Ейнсуорт, у ході полуструктурованого інтерв'ю дорослі люди, які в дитинстві встановлювали ... тип прив'язаності, володіли збалансованими уявленнями про ранній досвід, поводитись відкрито та прямо, викладали інформацію зв'язно та послідовно.

- а) надійний автономний;
- б) ненадійний дистанційований;
- в) тривожний;
- г) амбівалентний.

2. Згідно з результатами Мері Ейнсуорт, у ході полуструктурованого інтерв'ю дорослі люди, які в дитинстві встановлювали ... тип прив'язаності, некогерентно викладали інформацію, повідомляли про негативний вплив досвіду раннього дитинства на їх розвиток, з ускладненнями пригадували конкретні ситуації.

- а) надійний автономний;
- б) ненадійний дистанційований;
- в) тривожний;
- г) амбівалентний.

3. Згідно з результатами Мері Ейнсуорт, у ході полуструктурованого інтерв'ю дорослі люди, які в дитинстві встановлювали ... тип прив'язаності,

коливаються і плутаються стосовно дитячого досвіду, стосунки з батьками в її описі сповнені або пасивністю, або агресією; батьки зображуються не як люблячі, але як дуже залучені в процес виховання дитини.

- а) надійний автономний;
- б) ненадійний дистанційований;
- в) тривожний;
- г) амбівалентний.

4. У спостереженнях Мері Ейнсуорт за немовлятами під час розлуки з матір'ю ... прив'язані демонстрували крайній рівень хвилювання, коли мати залишала кімнату, і суперечливу і непослідовну поведінку після її повернення.

- а) надійно;
- б) невпевнені уникаючі;
- в) невпевнені амбівалентні;
- г) дезорганізовані.

5. Матері, як встановлювали з дітьми ... тип прив'язаності, поводитись з ними несензитивно та прохолодно.

- а) надійно;
- б) невпевнені уникаючі;
- в) невпевнені амбівалентні;
- г) дезорганізовані.

ДО ТЕМИ «СІМ'Я ЯК МАЛА ГРУПА»

Виконайте дію співвіднесення.

Параметр, що описує сім'ю як малу групу	Його зміст
1. Композиція;	а) психологічний клімат, сімейні цінності, суспільна думка, психологічне здоров'я сім'ї;
2. Структура;	б) стать, вік, соціальний статус,

	національність;
3. Групові процеси;	в) формальні та неформальні ролі, соціометричні позиції;
4. Спільні інтегральні характеристики;	г) згуртованість, лідерство, динаміка, формування стосунків, груповий тиск.

Оберіть правильну відповідь.

1. Інтегральна характеристика, що відбуває ступінь задоволеності основними аспектами життєдіяльності, тоном та стилем сімейних стосунків:

- а) сімейні цінності;
- б) композиція родини;
- в) психологічне здоров'я сім'ї;
- г) психологічний клімат сім'ї.

2. Компоненти психологічного клімату сім'ї не вміщують такий:

- а) лідерство;
- б) функціонально-рольову узгодженість;
- в) соціально-рольову адекватність;
- г) емоційну задоволеність.

3. Критерії, за якими розрізняють благополучні та неблагополучні сім'ї, – це все нижченаведене, окрім:

- а) наявність психологічної підтримки партнера;
- б) надання переваги спільно проведеному дозвіллю;
- в) задоволеність сексуальними стосунками;
- г) задоволеність атмосферою в родині.

4. Уявлення чоловіків щодо благополучних сімей побудовані, насамперед, навколо:

- а) розподілення побутових обов'язків;
- б) сексуальної гармонії;
- в) спільності інтересів;
- г) задоволеності сімейною атмосферою.

5. Уявлення жінок щодо благополучних сімей побудовані, насамперед, навколо:
- а) задоволеності сімейним дозвіллям;
 - б) взаємопорозуміння з дітьми;
 - в) розподілення побутових обов'язків;
 - г) усі вищеперелічене.
6. З переживанням благополуччя у шлюбі корелює така індивідуально-психологічна характеристика одного з партнерів:
- а) інтроверсія у жінок;
 - б) екстернальність;
 - в) схильність до уникнення у конфліктних ситуаціях;
 - г) сексуальна гармонія як основний мотив вступу до шлюбу.
7. З переживанням благополуччя у шлюбі корелює така індивідуально-психологічна характеристика одного з партнерів:
- а) екстраверсія у жінок;
 - б) високий рівень нейротизму жінок поряд з низьким – у чоловіків;
 - в) схильність до відчуження від сімейного досвіду батьків;
 - г) когнітивний, на противагу емоційному, спосіб вирішення сімейних конфліктів.

ДО ТЕМИ «ПОДРУЖНЯ СУМІСНІСТЬ»

Виконайте дію співвіднесення.

Аспекти подружньої сумісності	Їх зміст
1. Духовний;	а) структурно-динамічні особливості партнерів;
2. Персональний;	б) узгодженість уявлень про функції в родині, відповідні очікування та домагання;
3. Сімейно-побутовий;	в) настанови, ціннісні орієнтації, потреби, мотиви, погляди;
4. Фізіологічний.	г) гармонія тілесного контакту, задоволеність від близькості.

ДО ТЕМИ «СІМЕЙНІ КОНФЛІКТИ»

Оберіть правильну відповідь.

1. Дії, спрямовані на досягнення своїх інтересів та блокуючи досягнення своїх цілей іншою стороною взаємодії:
 - а) конфліктна поведінка;
 - б) «недиференційована емоційна сімейна маса»;
 - в) «розчинення фрустрації»;
 - г) замісна поведінка.
2. ... як засіб вирішення сімейних конфліктів полягає у виробленні та здійсненні регуляції, к тому числі, за рахунок обмеження індивідуальних індивідуальних свобод.
 - а) комунікація;
 - б) регуляція;
 - в) Ми-почуття;
 - г) ескалація.

ДО ТЕМИ «БАТЬКІВСТВО. ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ПОКОЛІНЬ».

Правильно чи неправильно?

1. Змістом стадії батьківства «авторитет», коли дитина перебуває у віці 2-5 років, є формування почуття прив'язаності та ревізія владних стосунків з дитиною.
2. Середнє дитинство перепадає на інтерпретативну стадію батьківства, змістом якої є перевірка та перегляд переконань батьків щодо виховання дитини.
3. Батька і мати невротичної дитини єднають між собою фрустрація потреби в емоційній близькості, страх змін та внутрішня конфліктність.
4. Через душевну стомленість та наявні неконструктивні патерни самоствердження батько і мати невротичної дитини проектує власні проблеми на дитину (сімейний сценарій «козел відпустити»).
5. У межах так званої «парадоксальної комунікації» батьки можуть не помічати

певної характеристики у собі, проте болісно реагувати на неї у дитині, а потім докладати значних зусиль задля її викорінення.

Оберіть правильну відповідь.

1. Згідно з О. І. Захаровим, до особистісних характеристик матерів невротичних дітей уходять усі перелічені нижче характеристики, окрім:

- а) надмірна пунктуальність;
- б) ригідність мислення;
- в) толерантність та терпимість;
- г) схильність до утворення зверх-цінних ідей.

2. За відомостями О. І. Захарова, до особистісних характеристик батьків невротичних дітей уходять усі перелічені нижче характеристики, окрім:

- а) м'якість, пасивність;
- б) мінорність загального фону настрою;
- в) поступливість;
- г) полenezалежність.

3. До варіантів містифікації за Р. Ленгсом НЕ належить:

- а) емоційна диференціація;
- б) інвалідізація та примусове знецінення;
- в) приписування слабкості;
- г) навіювання.

ДО ТЕМИ «ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ З ДІТЬМИ».

Правильно чи неправильно?

- 1. Матері частіше вдаються до жорстокого поводження з дітьми, ніж батьки.
- 2. Маленьким дітям до трьох років, як правило, батьки наносять тяжчі травми, ніж підліткам.
- 3. Діти, які пережили психологічне насильство, легше за своїх однолітків контролюють власні емоції.

4. Кумулятивний ефект психологічного насильства у сім'ї полягає у запереченні емоційних переживань, пов'язаних з відповідною ситуацією.

Оберіть правильне твердження.

1. Тероризування як вид психологічного насильства полягає у:

- а) прохолодному ставленні, ігноруванні;
- б) свідченні жорстокому поводженню з тими, кого дитина любить; залякуванні побоями;
- в) експлуатації;
- г) публічному приниженні.

2. Згідно з ... поясненням жорстокого поводження з дітьми, об'єктами побоїв частіше стають діти з певними недоліками, відхиленнями або складним характером.

- а) психіатричним;
- б) соціологічним;
- в) психологічним;
- г) ситуаційним.

**ДО ТЕМИ «ПСИХОЛОГІЯ ПРИЙОМНИХ, ОДНОСТАТЕВИХ
ТА ЧАЙЛД-ФРІ СІМЕЙ»**

Оберіть правильну відповідь.

1. Яка ознака описує потенційно благополучних батьків-усиновителів?

- а) вузький «коридор пошуку»;
- б) наявність кровних дітей у родині та матеріальне благополуччя;
- в) відсутність кровних дітей;
- г) палке бажання приїхати до дитячого будинку, щоб обрати дитину після особистого знайомства з нею.

2. Які специфічні ознаки деривації може демонструвати прийомна дитина після досвіду знаходження у дитячому будинку?

- а) самотність, туга, страх, тривога;
- б) смоктання ручки;
- в) розкачування, «самоколисання»;
- г) усі відповіді правильні.

3. Згідно з якої гіпотезою, що на даний момент пояснюють феномен чайлд-фрі, такі особи бояться стати батьками та відчувати власну неспроможність?

- а) гіпотеза соціального перфекціонізму;
- б) гіпотеза соціального інфантилізму;
- в) гіпотеза дитячої травми;
- г) гіпотеза втомленості.

4. Згідно з якою гіпотезою, що на даний момент пояснюють феномен чайлд-фрі, такі особи в дитинстві переживали брак усамітнення, тому у дорослому віці не хочуть, щоб хтось претендував на їх життєвий простір?

- а) гіпотеза соціального перфекціонізму;
- б) гіпотеза соціального інфантилізму;
- в) гіпотеза дитячої травми;
- г) гіпотеза втомленості.

5. Оберіть правильне твердження.

- а) одностатеві сім'ї – явище, яке стрімко уходить в історію;
- б) діти в одностатевих сім'ях повторюють сексуальну орієнтацію батьків;
- в) діти в одностатевих сім'ях виховуються більш толерантними та гнучкими до розподілу ролей між подружжям;
- г) через особливу ауру одностатевих стосунків, партнери у таких сім'ях майже ніколи не переживають проблем із близькістю та інтимною стороною відносин.

ПИТАННЯ ДО ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ДОДАТКОВОГО ЧИТАННЯ

До статті Н. В. Самоукіної «Симбіотичні аспекти стосунків між матір'ю та дитиною»

1. Назвіть причини неусвідомленої передачі матір'ю негативного проекту

дитині та фактори, що впливають на «виконання» дитиною такого проекту.

2. Як суперечливе проектування матері відбиватиметься на дорослому житті її дитини?

3. Розкрити зміст процесу проектування.

4. Навести приклади розвитку подій у результаті взаємодії дитини з проектом матері.

До статті Т. І. Димнової «Залежність сім'ї подружжя від сім'ї батьків»

1. Що таке конкубінат?

2. Цитата зі статті: «Проблеми сучасних сімей уходять коренями у третє-четверте покоління, коли маса сімей були зруйновані через революції, війни, репресії та інші соціальні катаклізми». Що мається на увазі? Що саме визначає досвід 3-4 покоління у житті сучасної сім'ї?

3. За якими параметрами батьківської родини партнери неусвідомлено обирають одне одного?

4. Прокоментуйте уривок зі статті: «У жінок як першого, так і другого поколінь виявлено конфліктогенний ступінь вираження відповідально-щиросердного стилю взаємодії. Такі жінки занадто активні по відношенню до оточуючих, нав'язливі у своїй допомозі, схильні приймати на себе відповідальність за інших (позбавляючи їх можливості природного самовдосконалення), піклуються про інших на шкоду собі, тим самим вони мимоволі роблять інших зобов'язаними собі». Які причини такої поведінки в жінок першого-другого поколінь? Як така модель поведінки впливає на відношення з оточуючими у сьогоdnішніх реаліях?

До статті Брутмана В. І. із співавторами «Вплив сімейних факторів на формування девіантної поведінки матері»

1. У чому полягає основна відмінність між системою потреб жінок з девіантною та здоровою материнською мотивацією?

2. Цитата: «... виявилось, що для відмовниці дитина – джерело проблем, страху та тривоги». На основі яких саме емпіричних даних було зроблено такі висновки?

3. Надайте визначення поняттю «прихований інфантицид».

4. Які особистісні та характерологічні властивості жінки можуть стати причиною девіантної материнської поведінки? Яких форм набуває така поведінка?

До статті Ю. Є. Альошиної «Цикл розвитку родини: дослідження та проблеми»

1. Як авторка коментує невиправданість виділення циклів розвитку сім'ї?

2. Що таке «когортний ефект» в дослідженнях задоволеності шлюбом?

3. Цитата зі статті: «При дослідженні мотивації з'ясувалося, що в групі батьків дорослих дітей у чоловіків в значній мірі розвинена потреба в аффіліації, а у жінок – потреба в ...

4. Чому підхід до опису життя у родині через «сімейні кар'єри» розглядається авторкою як зручніший, ніж через цикли сімейного життя?

5. Дослідниками була встановлена така закономірність: подружжя з дітьми демонструє нижчу задоволеність шлюбом, ніж без дітей. Який із наведених авторкою аргументів, що пояснюють цей феномен, ви вважаєте найпереконливішим?

6. Розкрийте суть явища «рольового стресу» при народженні дитини.

До статті Ю. Є. Альошиної та О. С. Воловича «Проблеми засвоєння ролей чоловіка та жінки»

1. Цитата: «Чоловік змушений будувати своє статеву приналежність переважно на негативній основі». Чому так відбувається і як наслідки цього явища?

2. Кому з молодої пари вигідні статево-рольові стандарти на початку

відносин, кому – у шлюбному житті? Як Ви думаєте, чому?

3. Автори називають сформовану хлопцем ідентичність дифузною, але поряд з цим вельми ригідною. Чому?

До роботи Е. Фрома «Мистецтво кохання»

1. *«Третье заблуждение, ведущее к убежденности, что в любви ничему не надо учиться, состоит в смешении первоначального чувства влюбленности с перманентным состоянием пребывания в любви. Если двое чужих друг другу людей, какими все мы являемся, вдруг позволят разделяющей их стене рухнуть, этот момент единства станет одним из самых волнующих переживаний в жизни. В нем все наиболее прекрасное и чудодейственное для людей, которые были прежде разобщены, изолированы, лишены любви. Это чудо неожиданной близости часто случается легче, если она начинается с физического влечения и его удовлетворения. Однако такого типа любовь по самой своей природе не долговечна».* Що мається на увазі? Як саме це можна робити?

2. Які шляхи подолання відокремленості, роз'єднаності визначає автор?

3. *«Я хочу, чтобы любимый мною человек рос и развивался ради него самого, своим собственным путем, а не для того, чтобы служить мне. Если я люблю другого человека, я чувствую единство с ним, но с таким, каков он есть, а не с таким, как мне хотелось бы чтоб он был, в качестве средства для моих целей».* Про який факт кохання (в його термінології) говорить Фром?

4. Розкрийте парадоксальний характер материнської любові за Фромом.

5. Опишіть нарцисичний елемент материнської любові: у чому він виявляється та в чому його деструктивний зміст?

6. Згідно з Фромом, чи тотожні любов до себе та егоїзм? Аргументуйте.

7. Опишіть погляди Фрома на природу феномена, коли людина живе заради інших, нічого не бажає для себе особисто тощо.

8. Прокоментуйте висловлювання автора: *«...нет ничего более способствующего привитию ребенку опыта любви, радости и счастья, чем*

любовь к нему матери, которая любит себя».

9. Прокоментуйте причини, якими автор пояснює таке явище: *«Мир это один большой предмет нашего аппетита, большое яблоко, большая бутылка, большая грудь; мы – сосунки, вечно чего-то ждущие, вечно на что-то надеющиеся – и вечно разочарованные. Наш характер приспособлен к тому, чтобы обменивать и получать, торговать и потреблять; все предметы, как духовные, так и материальные, становятся предметом обмена и потребления».*

10. Перелічить фактори, які автор називає як такі, що ведуть до майстерності в чомусь, у тому числі, у коханні.

11. У чому ж полягає основне правило: як навчитись мистецтву любові?

12. Чим критична віра в свою дитину? На що перетворюється виховання за умови її відсутності згідно з Фромом?

До книги В. Сатир «Як будувати себе та свою сім'ю»

1. Перелічить виміри, через які автор вважає можливим описати, наскільки здоровою є сім'я та як вона функціонує.

2. *«Родители смотрят на своих детей сверху вниз и потому видят их вечно маленькими».* Як автор коментує причини такого явища і який засіб для його профілактики пропонує?

3. Назвіть чотири дисфункціональні моделі спілкування, виокремлені автором.

4. Які ролі, на думку автора, може виконувати кожний з батьків? Яка з них найшкідливіша?

5. У чому полягає деструктивний характер стосунків «переможець – переможений» між батьками та дітьми, і які стосунки автор пропонує будувати натомість?

6. Друга глава книги має назву *«Котел, которого никто не видит».* Питання до назви глави: про який котел йдеться? І чим може бути корисна ця

метафора у роботі з сім'ями?

7. Перелічить алгоритми поведінки, можливої за умов зіткнення слухача з двома типами сигналів.

8. Стисло опишіть принаймні п'ять проблем, які постають перед батьками та дітьми з т. зв. «змішаних сімей».

9. Який алгоритм поведінки автор пропонує батькам щодо негативних емоцій, які переживають їх діти?

10. Що автор має на увазі під поняттями «дух» та «духовність»?

До книги Росса Кемпбелла «Як по-спражньому любити дітей»

1. Автор надає опис чотирьом типам темпераментів, виділених С. Чесс та О. Томасом, зауважуючи, що це знання *«поможет родителям избавиться от тягостного чувства вины»*. Яким чином?

2. Які способи вираження любові батьками до дітей виокремлює автор?

3. Перелічить шляхи формування дисципліни батьками, які наводить автор.

4. Автор описує ірраціональний спосіб, до якого може вдатись дитина, аби отримати любов батьків. Надайте його стисло характеристику.

5. В який спосіб автор радить батькам карати дитину двох років за непокору наказам?

6. Надайте визначення незрілості у розумінні автора. Наведіть СВІЙ приклад виявлення незрілості.

7. Які способи вираження любові батьками до дітей виокремлює автор?

8. Що таке батьківська любов-замісник до дитини та в чому вона виявляється? Наведіть СВІЙ приклад.

9. У чому полягає ототожнення дитиною себе з агресором як наслідок тілесних покарань?

10. У який спосіб автор рекомендує батькам використовувати прохання та накази?

До книги Е. Ейдемільера, В. Юцьтиськіса «Психологія та психотерапія сім'ї»

1. Опишіть феномен «краплі дьогтю» у випадку «тліючої незадоволеності» сімейним життям.

2. Що таке «відчуження членів родини від родинного досвіду»?

3. Автори наводять опис примітивного образу внутрішньої картини сім'ї. На основі виокремлених ними моментів для аналізу припустіть, яким би чином виглядав конкретизований образ родини.

4. Що таке «агнозія кругової послідовності»?

5. Спростовуючи один із міфів щодо шляхів досягнення подружнього щастя, автори зазначають, що «... відкритість та чесність можуть бути руйнівними, коли ... диктуються ворожими, руйнівними почуттями». Чому так? Наведіть свій приклад.

6. Які дії автори визначають як можливі з боку людини, яка відчуває себе зайвою, непотрібною у родині та переживає провину у зв'язку з цим?

7. Які чотири параметри сімейних сценаріїв автори визначають як необхідні для опису способи та ефективності вирішення сімейних проблем?

8. Що таке «симптоматична поведінка дитини» (див., наприклад, випадок 8)?

9. Перелічіть види сімейних постулатів та визначте, якими вони можуть бути за змістом. Наведіть власний приклад сімейного постулату, зазначте його вид та тип змісту.

10. Яким видом уявлень найчастіше схильні оперувати люди саме у психотерапевтично значущих ситуаціях?

11. Наведіть свій приклад висловлювання члена сім'ї на кшталт «подвійного зв'язку» (або парадоксальної комунікації).

12. Надайте власний приклад багатозначного повідомлення, перевантаженого побічними функціями.

13. Уявіть сімейну проблему: дружина бажає відпочивати на морі, а

чоловік наполягає на поїзді в гори. Наведіть приклад реінтегруючого сімейного рішення.

14. Перелічить вимоги, необхідні для прийняття конструктивного сімейного рішення.

15. У чому полягає ефект «розчинення фрустрації» у родині?

16. «Він (дитина, хворий член родини) – дуже чутливий та потребує особливого ставлення. Ми живемо заради нього». Чому автори вважають, що це твердження можна віднести до розряду сімейних міфів?

17. Що таке «патологізуючі ролі у родині»?

18. Наведіть свій приклад «маскованої комунікації» (містифікації).

19. Автори стверджують що поширене уявлення про норму сімейного життя «тиша та гладь» – неправдоподібна і, скоріше, є відхиленням, ніж нормою. Чому?

20. Уявіть сімейну проблему: чоловік прагне витратити преміальні гроші на вдосконалення комп'ютера, а дружина – на покупку нового дивана. Наведіть приклад дезінтегруючого сімейного рішення.

21. Перелічить вимоги, необхідні для прийняття конструктивного сімейного рішення.

22. Що таке «недиференційована сімейна маса» та «емоційне злиття» у процесі обговорення сімейних проблем у дисфункціональній родині?

23. Перелічить основні причини порушення механізму емоційної ідентифікації у родині.

24. Наведіть свій приклад конвенціональної та міжособистісної сімейних ролей.

ПИТАННЯ ДО ВІДЕО ЗА ТЕМАТИКОЮ ЗАНЯТЬ

До інтерв'ю з Е. Ейдемільером на тему «Сім'я як система»

1. Е. Ейдемільер висловлюється про те, що «сучасна сім'я рухається до відкритості». Що мається на увазі і як він коментує цю тезу?
2. Інтерв'юер питається в Е. Ейдемільера про фільтри, які може застосувати сім'я з метою захисту від шкідливого зовнішнього впливу. На важливості якого з фільтрів наголошує вчений у відповідь?
3. На яких «трьох китах» тримається, на думку Е. Ейдемільера, адекватне сімейне виховання?
4. Е. Ейдемільер захищає позицію З. Фрейда щодо можливості назвати дітей вчителями батьків. Як він аргументує свій погляд?
5. Розкрийте суть інфантильних настанов як однієї з причин громадського шлюбу.
6. Який варіант розвитку прогнозує вчений для сімейної системи?

До фільму «Дітки в порядку»

1. Як режисер вирішує питання розподілу гендерних ролей між героїнями одностатевої пари?
2. Режисер бере за основу сюжет, що викликає досить різне ставлення глядачів принаймні російськомовної аудиторії. Які цінності при цьому він пропагує, на Ваш погляд?
3. У чому, на Ваш погляд, специфіка виховання дітей (як дочки, так і сина) у родині, де батьки – обидві жінки? Спирайтесь на зміст фільму і своїй відповіді.
4. Що саме Вас здивувало під час перегляду? З чим Ви як глядач не можете погодитись, а що, навпаки, підтримуєте?

До фільму «Любов з перешкодами»

Які складнощі переживають герої, складаючи нову сім'ю з новими

учасниками? Які фактори полегшують або ускладнюють цей процес?

До фільму «Мачуха»

1. Які наслідки розлучення батьків Ви можете спостерігати на прикладі дітей головних героїв?
2. Чи грамотно поводяться батьки? Дівчина батька? Аргументуйте.

КЕЙС ДЛЯ АНАЛІЗУ

(авторство безіменне, нажаль)

Проаналізуйте можливі варіанти поведінки матері. Що вона «робила не так»?

Коли-небудь у мене народиться син, і я зроблю все навпаки. Буду з трьох років йому твердити: «Милий! Ти не зобов'язаний становитись інженером. Ти не повинен бути юристом. Це не важливо, ким ти станеш, коли виростеш. Хочеш бути патологоанатомом? На здоров'я. Футбольним коментатором? Будь ласка. Клоуном у торговельному центрі? Відмінний вибір».

І в своє тридцятиріччя він прийде до мене, цей спітнілий, лисуватий клоун з потіками гриму на обличчі, і скаже: «Мамо! Мені тридцять років! Я клоун у торговельному центрі! Ти таке життя для мене хотіла? Чим ти думала, мамо, коли казала мені, що вища освіта необов'язкова? Чого ти хотіла, мамо, коли дозволяла мені замість математики грати з пацанами?»

А я скажу: «Милый, але я слідувала за тобою у всьому, я була альфа-мамою! Ти не любив математику, ти любив гратись із молодшими хлопцями». А він скаже: «Я не знав, до чого це призведе, я був дитиною, я не міг нічого вирішувати, а ти, ти, ти зламала мені життя» — і розітре брудним рукавом помаду на обличчі. І тоді я встану, уважно подивлюсь на нього і скажу: «Значить, так. У світі є два типи людей: одні живуть, а інші шукають винних. І якщо ти цього не розумієш, то ти йолоп».

Він скаже «ах» і знепритомніє. На психотерапію буде потрібно приблизно

п'ять років.

Або не так. Коли-небудь у мене народиться син, і я все зроблю навпаки. Буду з трьох років йому твердити: «Не будь йолопом, Владік, думай про майбутнє. Вивчай математику, Владік, якщо не хочеш бути все життя оператором кол-центру. Що, гуманітарні? У наш час таких «не всі дома» називали».

І в своє тридцятиріччя він прийде до мене, цей спітнілий, лисуватий програміст з глибокими зморшками на обличчі та скаже: «Мамо! Мені тридцять років. Я працюю в Гугл. Я пашу двадцять годин на добу, мамо. У мене немає сім'ї. Чим ти думала, коли казала, що хороша робота зробить мене щасливим? Чого ти добивалась, коли примушувала мене вчити математику?»

А я скажу: «Любий, але я хотіла, щоб ти отримав гідну освіту! Я хотіла, щоб у тебе були всі можливості, любий». А він скаже: «А навіщо мені ці можливості, мамо, якщо я нещасливий? Я йду повз клоунів у торговельному центрі і заздрю їм, мамо. Вони щасливі. Я міг би бути на їх місці, але ти, ти, ти зламала моє життя», — і потре пальцями перенісся під окулярами. І тоді я встану, подивлюсь на нього уважно та скажу: «Значить, так. У світі є два типи людей: одні живуть, а інші весь час жаліються. И якщо ти цього не розумієш, то ти йолоп».

Він скаже «ох» і знепритомніє. На психотерапію буде потрібно приблизно п'ять років.

Або по-іншому. Коли-небудь у мене народиться син, і я все зроблю навпаки. Буду з трьох років йому твердити: «Я тут не для того, щоб щось твердити. Я тут для того, щоб тебе любити. Іди до тата, синок, запитай у нього, я не хочу знов бути крайньою».

І в своє тридцятиріччя він прийде до мене, цей спітнілий, лисуватий режисер із середньоросійською туго в очах, і скаже: «Мамо! Мені вже тридцять

років. Я вже тридцять років намагають добитись твоєї уваги, мамо. Я присвятив тобі десять фільмів та п'ять спектаклів. Я написав про тебе книгу, мамо. Мені здається, тобі все одно. Чому ти ніколи не казала своєї думки? Навіщо ти завжди відсилала мене до батька?».

А я скажу: «Дорогий, але я не хотіла нічого вирішувати за тебе! Я просто любила тебе, дорогий, а для порад у нас є батько». А він скаже: «А навіщо мені батьківські поради, якщо я питав тебе, мамо? Я все життя добиваюсь твоєї уваги, мамо. Я схиблений на тобі, мамо. Я готов віддати все, все, щоб хоча б одного разу зрозуміти, що ти думаєш про мене. Своїм мовчанням, своєю відстороненістю ти, ти, ти зламала мені життя», — і театральнo закине руку до лоба. І тоді я встану, подивлюсь на нього уважно та скажу: «Значить, так. У світі є два типи людей: одні живуть, а інші весь час на щось чекають. І якщо ти цього не розумієш, то ти йолоп».

Він скаже «ах» і знепритомніє. На психотерапію буде потрібно приблизно п'ять років.

ВІДПОВІДІ ДО ТЕСТІВ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЛЕКЦІЙ

До теми «Соціальна сутність шлюбу та родини»

а3 б6 в7 г4 д5 е2 ж1

До теми «Динаміка сімейних стосунків»

Правильно чи неправильно?

1- 2- 3- 4- 5+ 6- 7+

Оберіть правильну відповідь.

1а 2г 3а 4б

До теми «Розлучення»

Правильно чи неправильно?

1+ 2+ 3+ 4- 5- 6+
7- 8+

Оберіть правильну відповідь.

1в 2а 3а 4в 5а 6г

До теми «Основи батьківства. Теорія прив'язаності Джона Боулбі»

Оберіть правильну відповідь.

1а 2б 3в 4в 5б

До теми «Сім'я як мала група»

Виконайте дію співвіднесення.

1б 2в 3г 4а

Оберіть правильну відповідь.

1б 2а 3б 4в 5г 6а 7б

До теми «Подружня сумісність»

Виконайте дію співвіднесення.

1в 2а 3б 4г

До теми «Сімейні конфлікти»

Оберіть правильну відповідь.

1а 2б

До теми «Батьківство. Взаємовідносини поколінь».

Правильно чи неправильно?

1- 2+ 3+ 4+ 5+

Оберіть правильну відповідь.

1в 2г 3а

До теми «Жорстоке поводження з дітьми».

Правильно чи неправильно?

1- 2+ 3- 4-

Оберіть правильну відповідь.

1б 2г

До теми «Психологія прийомних, одностатевих та чайлд-фрі сімей»

Оберіть правильну відповідь.

1б 2г 3б 4г 5в

ЗМІСТ

ТЕСТИ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЛЕКЦІЙ	1
До теми «Соціальна сутність шлюбу та родини»	1
До теми «Динаміка сімейних стосунків»	1
До теми «Розлучення»	3
До теми «Основи батьківства. Теорія прив'язаності Джона Боулбі»	5
До теми «Сім'я як мала група»	6
До теми «Подружжя сумісність»	8
До теми «Сімейні конфлікти»	9
До теми «Батьківство. Взаємовідносини поколінь»	9
До теми «Жорстоке поводження з дітьми»	10
До теми «Психологія прийомних, одностатевих та чайлд-фрі сімей»	11
ПИТАННЯ ДО ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ДОДАТКОВОГО ЧИТАННЯ	12
До статті Н. В. Самоукіної «Симбіотичні аспекти стосунків між матір'ю та дитиною»	12
До статті Т. І. Димної «Залежність сім'ї подружжя від сім'ї батьків»	13
До статті В. І. Брутмана із співавторами «Вплив сімейних факторів на формування девіантної поведінки матері»	13
До статті Ю. Є. Альшиної «Цикл розвитку родини: дослідження та проблеми»	14
До статті Ю. Є. Альшиної та О. С. Воловича «Проблеми засвоєння ролей чоловіка та жінки»	14
До роботи Е. Фрома «Мистецтво кохання»	15
До роботи В. Сатир «Як будувати себе та свою сім'ю»	16
До роботи Росса Кемпбела «Як по-справжньому любити дітей»	17
До роботи Е. Ейдемільера та В. Юцькиса «Психологія та психотерапія сім'ї»	18
ПИТАННЯ ДО ВІДЕО ЗА ТЕМАТИКОЮ ЗАНЯТЬ	20
До інтерв'ю з Е. Ейдемільером на тему «Сім'я як система»	20
До фільму «Дітки в порядку»	20
До фільму «Любов з перешкодами»	20
До фільму «Мачуха»	21
КЕЙС ДЛЯ АНАЛІЗУ	21
ВІДПОВІДІ ДО ТЕСТІВ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЛЕКЦІЙ	24